

Такий поділ обумовлений особливістю суб'єктів, що здійснюють запобігання та протидію домашньому насильству, та до яких відносяться органи опіки та піклування, а також служби у справах дітей. Крім того, необхідно враховувати характер вчинюваного насильства, оскільки воно може бути стосовно дитини, недієздатних осіб та осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, а також може бути вчинене за участю дитини.

Список використаних джерел:

1. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини: постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866 // *Офіційний вісник України*. 2008 р. № 76. Ст. 2561
2. Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі: постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2019 р. № 234. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-p>
3. Про затвердження типових положень про службу у справах дітей: постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2007 р. № 1068. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-2007-%D0%BF>

ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Марина МУДРЯК, здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук **Людмила ТЕРЕЩЕНКО**

Створити сприятливі умови для розвитку, виховання та навчання – головне завдання закладу освіти. Від того, в якій атмосфері перебувають діти, залежить їхній настрій, їхнє здоров'я, їхнє бажання вчитися і, зрештою, просто приходити до школи. Безпечна, доброзичлива атмосфера, заснована на довірі і повазі є найліпшою основою, щоб запобігти насильству та булінгу в закладі освіти [1, с.9].

На сьогодні дана тема дуже актуальна, адже стосунки між дітьми, між дітьми і дорослими в закладі освіти мають величезний вплив на становлення особистості учнів і їхню подальшу соціалізацію. Наслідки насильства позначаються протягом усього життя людини, відбиваються на її емоційному та когнітивному розвитку, фізичному і психічному здоров'ї.

Насильство і булінг – це поширена проблема в сучасному українському суспільстві, і найгостріше вона постає в освітньому середовищі, де дитина проводить більшу частку свого повсякденного життя. За результатами опитування «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді України» з

2018 року, серед дітей віком від 10 до 17 років 37,9 % серед усіх опитаних підлітків повідомили, що впродовж останніх двох місяців (які передували опитуванню) зазнавали образ, принижень чи знущань, а 35 % опитаних відповіли, що самі брали участь в образах, приниженні або знущанні з інших. Про досвід фізичного насильства впродовж останніх 12 місяців повідомили 10,3 % опитаних, а емоційного насильства зазнали 14,5 % респондентів. Також кожен другий хлопець (51,6 %) та кожна п'ята дівчина (18,9 %) повідомили, що брали участь у бійках [2, с.39].

Дотримання, забезпечення та захист прав дитини передбачено низкою законодавчих актів України, а саме, Конституцією України, Сімейним кодексом України, Законом України «Про охорону дитинства», Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Закону України «Про освіту» та інші. З метою посилити заходи із запобігання та протидії булінгу в закладах освіти 19 січня 2019 року набув чинності Закон України від 18.12.2019 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)».

Якщо розглядати міжнародне законодавство, яке регулює відносини в даній сфері, то доречно було б вказати Конвенцію ООН про права дитини.

Також в Україні є організації, які займаються проблемами булінгу.

Дані організації наведені у табл. 1

Таблиця 1

Організації, які займаються проблемами булінгу в Україні	Тематика
<u>UNICEF</u>	інформування батьків та дітей про булінг та протидія йому
<u>Благодійний фонд «Kiddo»</u>	протидія булінгу
<u>Громадська організація «Студена»</u>	недискримінаційне навчання
<u>Український інститут дослідження екстремізму</u>	дитяче насилля
<u>ЖІНОЧИЙ КОНСОРЦІУМ УКРАЇНИ</u>	Попередження та подолання насильства в дитячому середовищі
<u>Український фонд «Благополуччя дітей»</u>	Вчить дитину захищати себе
<u>Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда-Україна»</u>	протидія насильству в сім'ї та школі
<u>Docudays UA</u>	кампанія проти кібербулінгу
<u>StopSexting</u>	захист дітей від сексуального насилля в інтернеті

Але, на жаль, немає жодного органу, який би конкретно спеціалізувався саме на подоланні проблем булінгу.

На нашу думку крім загальних нормативно-правових актів, мають бути ще й локальні документи. Наприклад, внутрішній нормативний документ, який регулюватиме політику закладу щодо насильства. Такі документи повинні визначати загальне розуміння керівництвом, працівниками, учнями та їхніми батьками явища насильства, його видів і форм та відображати їхню спільну готовність протистояти будь-яким його проявам.

Також хочемо зазначити, що комплексний підхід до попередження та протидії насильству має поєднувати необхідні управлінські та просвітницькі рішення.

Управлінські рішення повинні включати в собі:

1. Заходи щодо безпеки приміщень і території закладу освіти;
2. Аналіз соціально-психологічного клімату закладу освіти;
3. Розробка політики з попередження насильства і булінгу, документу, який відображає спільну позицію керівництва, науково-педагогічного колективу, учнів та батьків щодо проблеми насильства;
4. Розробка та ухвалення внутрішніх нормативних документів, правил поведінки, посадових інструкцій, алгоритмів дій, механізмів повідомлення про випадок насильства, призначення відповідальних за попередження, виявлення та реагування на випадки насильства;
5. Підготовка соціально-психологічної служби закладу освіти для ефективної роботи з попередження та виявлення випадків насильства, розв'язання конфліктів мирним способом;
6. Визначення партнерських державних установ і громадських організацій та механізмів взаємодії з ними для надання допомоги тим, хто постраждав від насильства, кривдникам та свідкам;
7. Моніторинг рівня безпеки, комфортності та інклюзивності закладу освіти.

Просвітницькі рішення повинні містити:

1. Вивчення в рамках освітньої програми тем поваги та дотримання прав людини, загальнолюдських цінностей, рівності та недискримінації;
2. Реалізація виховних програм, які сприяють розвитку особистості та моральному становленню учнів, духу співробітництва та партнерства, взаємоповаги, навичок ефективного спілкування, критичного мислення, ненасильницького вирішення конфліктів, самозахисту, асертивної поведінки, управління емоціями та подолання стресових ситуацій;
3. Професійна підготовка й навчання науково-педагогічних та інших працівників закладу освіти принципам позитивного виховання та підтримки дисципліни ненасильницькими методами, способам попередження агресивної поведінки та проявів насильства, стратегіям безпечної поведінки;
4. Інформування батьків про проблему насильства та підтримка батьків учнів, які зазнали знущань та насильства.

Тому комплекс заходів щодо попередження насильства у кожному конкретному закладі освіти має враховувати його специфіку, поточну ситуацію, основні проблеми, можливості та наявні ресурси для їх вирішення.

Тільки в сукупності ці заходи допомагають створити освітній простір, в якому зменшується вірогідність проявів насильства та підвищується здатність колективу ефективно запобігати конфліктним ситуаціям і реагувати на них [1, с.41].

Також хочемо зазначити, що важливо, щоб усі працівники закладу освіти – директор, заступник директора, вчитель, психолог, медичний працівник, охоронець та інші – розуміли ступінь відповідальності за допущення насильницьких дій, а в разі зіткнення з насильством або спробою його здійснення третьою особою – знали, як діяти, щоб припинити насильство [3, с.18]. Для цього в посадових інструкціях кожного співробітника, залежно від його компетенцій і повноважень, або в окремих нормативних актах (наказ, розпорядження) зазначають функції і можливі дії щодо запобігання насильства і реагування на його випадки. Крім того, під час проведення атестацій педагогічних працівників необхідно оцінювати виконання ними таких обов'язків. За застосування щодо учнів самим керівником, педагогом чи іншими співробітником закладу освіти методів виховання та інших дій, пов'язаних з фізичним та/або психологічним насильством, керівник або співробітник може бути звільнений із займаної посади.

Список використаних джерел:

1. БФ «Здоров'я жінки і планування сім'ї». Попередження насильства у закладах освіти: методичний посібник для педагогічних працівників – Київ: 2019. 101 с.
2. Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді: за результатами соціологічного дослідження в межах міжнародного проекту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді»: моногр. / О. М. Балакірева, Т. В. Бондар та ін.; наук. ред. О. М. Балакірева; ЮНІСЕФ, ГО «Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка». К.: Поліграфічний центр «Фоліант», 2019. 127 с.
3. Миськевич Т. Регулювання проблеми булінгу на законодавчому рівні: перші кроки України та світовий досвід. Громадська думка про правотворення. 2019. С. 18-22. URL: <http://www.nbuviar.gov.ua>

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК ВІД НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Марина ПАСІЧНИК, здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Все більше уваги громадськості привертають питання насильства щодо жінок. Масштаби проблеми дійсно вражають, адже перше дослідження у ЄС